

С поредицата „Господарят на Държавна сигурност” сайтът **Държавна сигурност.com** представя действителното отношение на Тодор Живков към ДС, контрола върху репресивния ѝ апарат и използването му. Текстовете са част от книгата на Христо Христов „Тодор Живков. Биография” (2009).

В [част 1](#) от поредицата е представена политиката на Живков, чрез която той подчинява ДС на собствените си интереси и власт.

[Част 2](#) разглежда ключовите фигури в системата на МВР и Държавна сигурност, на които Живков се осланя по време на своето управление.

[Част 3](#) е посветена на политика на Живков спрямо министрите на вътрешните работи, които са му били пряко подчинени и които е издигал и свалял по свое решение.

Част 4 разкрива новата политика, която Живков налага по линия на работата между Държавна сигурност и съветския КГБ.

Присъствието на съветските специални служби в България след 9 септември 1944 г.

Живков провежда политика по установяване на нов тип взаимоотношения между София и Москва по линия на присъствието на съветските тайните служби в страната и контактите с тях. Дотогава предшествениците му, работили в тясна близост с НКВД като Георги Димитров и Вълко Червенков, са преки проводници на интересите на съветските служби в България след 9 септември 1944.

Павел Судоплатов,

дясната ръка на

Лавретний Берия

и ръководител на отдела за специални поръчки в разузнаването на НКВД, разкрива подробности от присъствието на съветските специални служби в България през този период:

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

„...обстановката в България от време на време ставаше изключително напрегната. В критичните дни на изострената политическа криза през 1947 ние изпратихме в разпореждане на Димитров голяма група сътрудници от нашата служба, начело с полковник Студников. Задачата на нашите хора беше да оказват всякакво съдействие на българската служба за сигурност при неутрализирането и при необходимост отстраняването на политическите противници на Димитров. Действията на двете спецслужби трябваше да координира членът на българското ръководство Червенков, който освен това беше роднина на Димитров.”

Едва когато шпиоманията сред партията завзема застрашителни размери, Вълко Червенков се осмелява да поиска от Сталин усмиряване на човека на **Берия** в България
ген. Степан

Филатов.

Дотогава съветските съветници по най-груб и директен начин ръководят чистките чрез ДС, следствията срещу неудобните партийни функционери и последвалите инсценирани съдебни процеси.

„Съдебните политически процеси бяха важно звено в осъществяваната съветизация на България. Клеветническият съдебен процес срещу Трайчо Костов пък бе последният етап по нейното завършване”, обяснява **Петър Семерджиев**, бившият кандидат-член на ЦК, който попада под ударите на ДС в началото на 50-те години.

Стефан Богданов, бивш началник на контрарзузнаването след 9 септември 1944 г., който също става жертва на репресиите описва, чудовищната инквизиция, на която е подложен от следователите “алхимици”. Той посочва, че по жестокост полицейският терор дори е несравним със “сегашния ужас”. Пребиван, държан денонощно изправен и буден в продължение на седмици и чрез разтапяне на ставните мазнини следствието е изтръгвало показания. Богданов посочва:

„Държавна сигурност беше изцяло подчинена на съветските съветници на Берия и моите многократни доклади за техните произволи в службата страхливо бяха отминавани и от Югов, и от Руси Христовозов... Ръководители на най-големите извращения в ДС бяха прикрепените към всяко отделение съветски чекисти.”

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

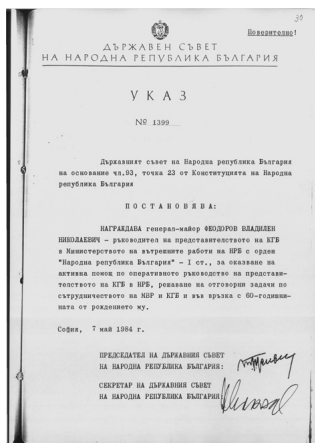

Живков и спечелването на Кремъл – без тайни от КГБ

Такава е картината за намесата на съветските служби в България, която Живков наследява от Червенков. За разлика от Димитров и Червенков той не е ръководител, който има стаж в СССР и в пътя за утвърждаването си той предприема важна и задължителна стъпка, с която може да спечели доверие – поема курс към пълно отваряне на секретите към Кремъл. По този начин декларира, че няма тайни и подпечатва своето васално положение пред Москва. Съветските ръководители приемат това като очевиден знак на лоялност.

Ако до преди Живков съветските специални служби изграждат агентура в България, за да следят процесите на съветизация в страната, то след това тяхното присъствие става политика, която самият първи партиен и държавен ръководител постоянно поощрява. Живков не допуска в България да се зародят събития като народното въстание в Унгария през 1956 г., Пражката революция в Чехословакия през 1968 г. или застрашаването на комунистическия режим в Полша след 1980 г. В това отношение Живков трупа далеч по-голям актив пред Москва в сравнение с партийните лидери на останалите страни от Източния блок.

НРБ – доброволна база на КГБ

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

Живков отваря широко вратата на България пред специалните служби на СССР и това не го прави само проформа, а го издига в постоянен и все по-задълбочаващ се процес на взаимодействие, който за разлика от други области не е съпътстван от проблеми. Председателят на КДС ген. **Ангел Солаков** признава:

„Съветските тайни служби установиха голяма резидентура в България, начело със заместника на Берия в България генерал Филатов. Но това просъществува до Априлския пленум на ЦК на БКП през 1956 г. След Априлския пленум отпадна необходимостта от такава резидентура. Защо?

Защото фактически се установиха нови отношения между КГБ и Държавна сигурност на България. Българската държавна сигурност предостави на КГБ секретите от своята работа. Защо ѝ беше необходима агентура на КГБ в България, след като Българската държавна сигурност нямаше тайни и осигуряваше пълна информация за своята работа?“

Първи договори между Големия и „по-малкия“ брат

През всичките години на своето управление Живков е изключително настоятелен ДС да работи с КГБ така, че да изглеждат два органа на едно и също тяло. Тази постановка заляга в двустранни споразумения, които двете страни сключват. Този процес се засилва особено от началото на 70-те години.

През 1972 г. в София е подписано първото по рода си споразумение за сътрудничество

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

между МВР и КГБ. Съветската делегация е водена от председателя на КГБ ген. Юри Андропов. Живков отдава дължимото и лично се среща с ръководителя на могъщия комитет и го награждава.

Андропов полага подписа си под документа, а от българска страна това прави министърът на външните работи ген. Ангел Цанев. В речта си пред съветската делегация министърът не пропуска да подчертае, че *„повелята на ЦК на БКП и лично на нейния първи секретар другаря Тодор Живков е и в бъдеще нашите взаимоотношения да се развиват, задълбочават и обогатяват, да се укрепят с всички сили братството, единомислието и единдействието с органите на КГБ“*.

Споразумението урежда цялостното развитие на двустранно сътрудничеството в тази област, като двете страни се задължават да осъществяват взаимна обмяна на „разузнавателна политическа, военна, икономическа, научно-техническа информация и материали за противника, придобити от органите на сигурността на двете държави“. По този начин Москва осигурява на управлението на Живков необходимата оперативна информация, помощ и обучение на кадрите по линия на ДС.

Държавна сигурност като филиал на КГБ

По това време присъствието на съветските съветници във всяко едно структурно звено на МВР е напълно официално. КГБ създава свое представителство в София, ръководено от ген. **Иван Савченко** (1969-1980), а след това от ген. **Владимир Фьодоров**.

Безпроблемното и доброволното предоставяне на територията на НРБ от Живков за база на КГБ позволява в следващите години „големият брат“ да открие свое второ представителство във Варна.

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

От своя страна СССР допуска в Москва да се организира присъствието на българска оперативна група по линия на ДС. Живков никога не пропуска да печели разположението на представителите на КГБ и техните ръководители в България.

Като председател на Държавния съвет той подписва десетки секретни укази за награждаване с различни български ордени и медали генерали и оперативни служители не само от представителството на КГБ, но и от центъра в Москва.

Ето как бившият служител на българското разузнаването **Владимир Костов** описва влиянието и контрола на КГБ върху Държавна сигурност:

„От своето създаване... ДС възприема структурата и функциите на КГБ. Решенията, инструкциите, директивите, също законите, отнасящи се до дейността на ДС, се оформят по съветски модел. Често пъти тези български документи са само обикновен превод от съветските... Освен това в ДС работят десетки съветски съветници. В периоди на напрежение или на особено трудни операции се изпращат веднага подкрепления – от Москва или от съветското посолство в София.

Тези съветници следят дейността на ДС на всички нива. Съветски съветник следи непосредствено работата на всеки началник на управление в ДС. По този начин КГБ познава в детайли всички досиета на ДС... Чрез своите съветници КГБ може да предаде една информация или директива на което и да е управление на ДС, без да преминава непременно през ръководството на последната”.

Споразумението от 1972 г. поставя началото на практиката за сключване на петгодишни договори за сътрудничество не само между ДС и КГБ, а и между отделните разузнавателни, контразузнавателни и идеологически управления на двете страни. Така например българското Първо главно управление на Държавна сигурност (разузнаването), с което Първо главно управление на КГБ подписва петгодишен перспективен план за сътрудничество.

Споразумението е първото по рода си в цялата 50-годишната история на съветското

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

разузнаване, когато Кремъл решава да сподели част от най-съкровениите си тайни и разузнавателен опит с друга страна, било тя и комунистическа. Поради тази причина документът се смята за специална привилегия и се приема с особена гордост от българската страна. Живков, който има първостепенен интерес към разузнаването и лично го наблюдава, поставя едно основно указание пред неговото ръководство – ПГУ трябва така да работи, че напълно да заслужи правото да се нарече филиал на съветското разузнаване.

Когато през септември 1974 г. тогавашният вътрешният министър **Димитър Стоянов** официално посещава Москва в обръщението си към домакините от КГБ начело с Андропов Димитър не се колебае да цитира Тодор Живков:
„Ако в другите области на нашия живот ние говорим за творческо прилагане на съветския опит, то в областта на дейността на МВР той може и трябва да се ползва направо.“

След подписването на новото генерално споразумение с КГБ през 1975 г. определеното на генералния секретар на БКП за филиалния характер на разузнаването вече се прилага с пълна сила и към останалите структури на ДС. Указанията на министър Димитър Стоянов са красноречиви:

„В изпълнение на указанията на другаря Тодор Живков координацията и взаимодействието между ДС и КГБ да се издигат на такова равнище, че те да функционират като единна система, ДС да работи като филиал на КГБ.“

Тази политика действително обхваща всички управления на ДС. Едно от тях е управление за борба с идеологическата диверсия, придобило известност като политическата полиция на Живков. Последният началник на Шесто управление на ДС ген. Антон Мусаков обобщава:

„Отношенията ни с КГБ бяха точно копие на всестранните отношения между двете страни. Дори имаше и постановка, че двете министерства трябва да действат като единна кръвоносна система. Смяташе се, че ако в други области може да има различия, породени от национални и друго особености, в работата на органите на сигурността такива прегради не съществуват. Наистина връзките и отношенията с КГБ бяха възможно най-близки, най-тесни. Осъществяваха се на всички равнища и по всички направления.“

Написано от Христо Христов
Неделя, 06 Март 2011 21:06

По ирония на съдбата, когато в началото на ноември 1989 г. Живков е притиснат на няколко последователни срещи със съветския посланик **Виктор Шарапов** да си подаде оставката, официалният представител на КГБ в НРБ ген.

Владилен Фьодоров

е човекът, който държи постоянна връзка с Москва за случващото се в София. На 9 ноември 1989 г. генералът предава на съветското ръководство по канала на КГБ, че генералния секретар на БКП си е подал оставката и тя е приета от Политбюро на ЦК и че на мястото на безрезервно предания на Кремъл в продължение на 35 години Живков е избран друг верен другар на СССР – Петър Младенов.